

Nils Christie: A fájdalom korlátai

Nils Christie norvég jogász, szociológus, az oslói egyetem kriminológia professzora, a büntetés-végrehajtás filozófiai és szociológiai kérdéseinek kutatásával foglalkozik. A fájdalom korlátaiban az igazságszolgáltatás dilemmáit veszi sorra: a büntetésekkel szándékosan fájdalmat okozunk, pedig „az ember okozta fájdalom csökkenéséért küzdeni kell”. A deviancia nem más, mint kísérlet valamiféle közlésre, ideális volna tehát, ha a büntett párbeszéd kiindulópontjává válna. Egyes társadalmakban van is erre példa: a bűncselekményekben érdekkonfliktusok kifejeződését látják. A szerző elsőként a kényszergyógykezelés intézményét elemzi: A humanizmus álarca mögé bújó „gyógykezelő-központok” valójában nem sokban különböznek a közönséges börtönöktől, s mint kiderül, hatékonyságuk sem jó. Egyedül arra szolgálnak, hogy a nem kívánatos, deviáns elemeket eltüntessék az utcákról. Christie számára az elrettentésnek nevezett neoklasszicista, (mert felvilágosodás kori előzményekre visszatekintő) általános prevenció sem jelent megoldást: mint egyes tanulmányokból kiderül, a halálbüntetés megléte nem befolyásolja egy ország gyilkossági statisztikáját. Elismeri ugyan, hogy a büntetésnek van elrettentő hatása, s hogy ezt a hatást nem nélkülözhetjük az igazságszolgáltatásban. Az intézkedések célpontja azonban a nagyközönség, hiszen nem azok érdekében okoz fájdalmat, akik elszenvedték a bűncselekményt.

A szerző negatív tendenciaként értékeli a számítógép bevonását az igazságszolgáltatásba, mert általában elvész a bírói döntéshozatal esélye, másrészt pedig problematikus, hogy ki döntsön a gépbe táplálható értékrendszer fokozatairól. A komputer továbbá azt sugallja, hogy a konfliktusoknak megoldása van, pedig nem is biztos, hogy ezekre a válaszokra és megoldásokra szükségünk van, lehet, hogy fontosabb a konfliktusokkal való együttélés képességének a kialakítása.

Mis Christie a hatalom decentralizálásában, az államhatalom gyengülésében látja a megoldást: ideálja az úgynevezett „részvételi igazságszolgáltatás”. Ennek során lehetőség nyílik az egyéni tényezők beható vizsgálatára, a konfliktus megoldásában áldozat és elkövető egyaránt aktívan részt vesz, a feleknek alkalma nyílik a normák tisztázására, a büntetés – illetve e helyett inkább a jóvátétel – megegyezés tárgyát képezi. A büntetés folyamat így dialógussá változna.

(Európa, 1991. Mérleg könyvek)